

POLICY PAPER

**VZTAH MEZI PROTIRAKETOVOU
OBRANOU
A STRATEGIÍ ODSTRAŠOVÁNÍ:
MÝTY, EVOLUCE A SOUCASNOST**

(Prošlo oponentním řízením)

Nikola Hynek

září 2008

Ústav mezinárodních vztahů, v. v. i.

Nerudova 3
118 50 Praha 1

Vztah mezi protiraketovou obranou a strategií odstrašování: mýty, evoluce a současnost

Nikola Hynek

Úvodní shrnutí

- V České republice i ve světě panuje často v byrokratických – ale překvapivě i ve vědeckých – kruzích nepochopení vztahu mezi protiraketovou obranou a strategií odstrašování.
- Vyvrácen je rozšířený, byť chybný názor o nahrazení strategie odstrašování protiraketovou obranou.
- Ústředním prvkem výše uvedeného nepochopení je mylné ztotožnění strategie odstrašování s axiomatickou logikou „vzájemně zaručeného zničení“.
- Americká administrativa vytvořila dva odlišné a odporující si diskurzy o zkoumaném vztahu: politický a strategicko-plánovací; analyzovány jsou i důvody.
- Z hlediska současného strategického plánování protiraketová obrana *doplňuje, nikoli nahrazuje* strategii odstrašování.
- V současném strategickém prostředí lze rozlišit mezi nejméně třemi různými modalitami strategie odstrašování. Přítomnost protiraketové obrany nemá v žádné z nich – v mezích *současných* plánů USA (do roku 2013) a NATO – destabilizační účinek na organizační logiku daných modalit.

Úvod

Předkládaný policy paper prohlubuje stávající expertizu týkající se protiraketové obrany. Jeho cíl je komplementární k předchozímu policy paperu autora z května 2008 (Nikola Hynek, *Projekt třetího pilíře protiraketové obrany a proměny strategického myšlení: česká pozice, NATO, USA a Rusko*). Policy paper reaguje na neutěšený stav českého prostředí, v němž neexistuje analýza problematiky z pohledu strategických studií. Klíčovým vztahem, kterým je nezbytné se v tomto kontextu zabývat, je vztah mezi protiraketovou obranou a strategií odstrašování. Tento policy paper si tudíž klade za cíl analýzu souvisejících klíčových konceptů a vztahů a jejich následnou praktickou aplikaci na strategické prostředí 21. století v oblasti protiraketové obrany a strategie odstrašování.

1. Protiraketová obrana jako konec či doplněk strategie odstrašování?

Následující část analyzuje politickou a strategickou diskusi týkající se vztahu protiraketové obrany (dále PO) a strategie odstrašování (dále SO). Klíčové otázky jsou následujících: 1. Do jaké míry či vůbec značí důraz na PO obranu opuštění SO (tj. do jaké míry se vzájemně vylučují)?; 2. Do jaké míry vyčerpává specifická logika odstrašování známá jako *vzájemně zaručené zničení* (MAD) konceptuální potenciál SO – a pokud ji nevyčerpá, jaké jsou ostatní relevantní modalitty pro současnou strategickou povahu mezinárodního systému?; 3. Do jaké míry jsou dvě předchozí otázky politicky relevantní, v současnosti i do budoucnosti, pro americké administrativy i širší strategický kontext? Jedním z klíčových argumentů této části bude nezbytnost rozlišení mezi úrovní politického diskurzu a strategického plánování v hledání odpovědí.

1.1 Ztotožnění strategie odstrašování s axiomatickou logikou „vzájemně zaručeného zničení“

Deklarované použití SO se lišilo v návaznosti na konkrétní americkou administrativu a konkrétní strategickou doktrínu s ní spojenou. Odlišnosti mezi jednotlivými doktrínami jsou povahy prahové – či kvantitativní – i kvalitativní a byly jiné např. pro doktrínu masivní odvety (Eisenhower) a doktrínu pružné reakce (Kennedy).

Ačkoli další a nejznámější verze SO, známá pod označením „vzájemně zaručeného zničení“ (MAD), je často považována za další z řady strategických doktrín USA, tato představa není správná a stojí u počátku obvyklého nepochopení vztahu mezi SO a PO. Modalita MAD totiž nevzešla z vojenských kruhů, nýbrž byla představena jako politické řešení ministrem obrany Kennedyho a Johnsonovy administrativy McNamarou. Rozdíl mezi logikou specifické politiky a strategické doktríny je patrný z existujících dokumentů a vyjádření řady amerických bezpečnostních expertů a vojenských plánovačů, kteří shodně tvrdí, že nikdy neobhajovali MAD jako specifickou strategickou doktrínu a maximálně ji brali jako jednu ze strategických možností. MAD tak není ve své logice založeno na obraně typu zabránění oponentovi v jeho případných ziscích, nýbrž na hrozbě potrestání ve formě úplného a vzájemně zaručeného zničení (klíčem byla schopnost provedení odvetného úderu). MAD tak zaručuje, že ani jedna ze stran konfliktu nepoužije jaderné zbraně první a že výsledek prvního i odvetného úderu bude stejný v obou možných pořadích použití; tj. faktické vzájemné jaderné zničení.

Přímým důsledkem paralelního procesu ztotožnění MAD se SO jako takovou (tj. jejich domnělá zaměnitelnost) a oddělením obrany od reálného naplnění deklarovaného odstrašování v rámci MAD bylo zmatení v problému role různých zbraňových systémů. Právě a výhradně jen z pohledu logiky MAD – nikoli z pohledu SO jako takové – pramení obvyklé vnímání systémů PO jako *destabilizujícího* prvku, jehož nebezpečí spočívá ve snížení až úplné eliminaci *vzájemné zranitelnosti*, jež je základním axiomem MAD. Smlouva o PO (*Anti-Ballistic Missile Treaty*, ABM, dále

Smlouva ABM), jež byla uzavřena mezi USA a Sovětským svazem v roce 1972, omezila protibalistické raketové systémy. Tuto smlouvu lze interpretovat jako institucionalizaci a právní kodifikaci těchto obav vyplývajících z axiomatické logiky MAD.

1.2 Politický diskurz a rétorický odklon od strategie odstrašování k protiraketové obraně

Za milník v de facto porušení logiky MAD (nikoli však de iure vzhledem k nevypovězení Smlouvy ABM) představuje Reaganova Strategická obranná iniciativa z roku 1983. Vzhledem k tehdejší technologické nerealizovatelnosti plánu jako celku a platnosti Smlouvy ABM však logika MAD *právně* přežila i konec studené války a devadesátá léta 20. století. To stejné nelze tvrdit v rovině politické a strategicko-plánovací, zejména ve světle nařízení prezidenta George Bushe staršího vyvinout a rozmístit protiraketovou architekturu Globální ochrany proti omezeným útokům (*Global Protection Against Limited Strike*, GPALS), jejíž součástí byly vedle systémů PO bojiště (*theatre missile defense*, TMD) i systémy protibalistických řízených střel (*Ground-based Interceptors*, GBIs) operující mimo atmosféru a v neposlední řadě globální vesmírný systém Brilliant Pebbles, jenž vycházel z Reaganovy SDI. Prezident Clinton program finančně seškrtnal a zvolil jako relativní prioritu TMD pro ochranu amerických a spojeneckých jednotek; systém protiraketových střel GBI Clinton upozadil a rozhodnutí o jeho zapojení nechal na svém zástupci; systém Brilliant Pebbles Clinton zrušil úplně.

Za výrazný posun v SO, zejména pak v připuštění jejích modalit, lze považovat odtajený dokument *Essentials of Post-Cold War Deterrence* vypracovaný v roce 1995 Strategickým velením Ministerstva obrany USA. Základním doporučením je rozšíření použitelnosti SO nad rámec bilaterálního rozměru s Ruskem, konkrétně přes sérii paralelních strategií odstrašování, jejichž povaha bude *vždy specifická* ke konkrétní odstrašované zemi a jejímu režimu. Tento dokument je ukázkou raných snah USA reagovat na proměnu strategického prostředí a vznik nových jaderných hrozeb. Stejně proměny (šíření raketových technologií a jaderných zbraní, respektive know-how týkajícího se těchto dvou oblastí) zůstaly v popředí následujících strategických dokumentů – co se však proměnilo, byl odklon *politického diskurzu* od SO k PO.

Tento odklon je zřetelně vidět zejména v závěrech tzv. Rumsfeldovy komise z roku 1998, jež pracovala pod mandátem amerického Kongresu. Závěrečná zpráva odmítla předchozí Národní zpravodajský odhad z roku 1995 jako optimistický a zdůraznila jaderné nebezpečí v kratším čase (5–10 let) ze strany tzv. darebáckých režimů KLDŘ, Iráku, Íránu apod. Závěry zprávy byly vnímány jako potvrzené následujícími iránskými testy střely středního doletu Šaháb-3 a třístupňové severokorejské střely středního doletu Taepodong-1, jež v rámci testování přeletěla nad Japonskem. Důležitější proměnou z hlediska dopadu na strategické myšlení bylo přesvědčení, že

darebácké režimy nelze odstrašit, jakkoli je tento obecný závěr z empirického hlediska problematický. Po nástupu G. Bushe mladšího do prezidentského úřadu a jmenování D. Rumsfelda ministrem obrany lze sledovat – nejviditelněji v *The National Security Strategy of the USA* – ostrý diskurzivní přechod od SO (označovaná jako tzv. pasivní obrana) k tzv. obranám aktivním, zejména preemptivním útokům, protiletadlové obraně a nově i PO. Aby Bushova administrativa mohla naplnit poslední bod, tak jednostranně odstoupila od Smlouvy ABM, jež byla vnímána prezidentem Bushem a Republikánskou stranou jako právní překážka (a historický přezitek) pro americký projekt Národní PO (*National Missile Defense*).

1.3 Strategický diskurz a komplementarita strategie odstrašování s protiraketovou obranou

Ve světle předchozí analýzy zkoumající diskurzivní odklon od SO a následující příklon k PO se jeví strategické plány v oblasti jaderných zbraní stejné americké administrativy (Bush mladší) jako překvapivé, vzájemně si odporující s politickým diskurzem. Klíčovým strategickým dokumentem shrnující tyto plány je *Nuclear Posture Review Report* z roku 2002. Tato tajná zpráva, jež byla vypracována Bushovou administrativou pro americký Kongres a o dva měsíce později se její části dostaly na veřejnost, byla vytvořena s cílem vytyčit a operacionalizovat americkou jadernou strategii na období až 12 let, tedy do roku 2013. Základní strategický plán je znám jako tzv. nová triáda.

Za klíčové součásti této nové triády jsou považovány útočné jaderné i jiné systémy (i), oživená obranná infrastruktura, která bude schopna držet krok s novými hrozbami (ii), a pasivní a aktivní obrana (iii). Zpráva dále pokračuje konstatováním, že naplnění nové triády zefektivní SO snížením počtu a role útočných jaderných zbraní. V kontextu mezinárodního diskurzu ze strany USA je pak nejpřekvapivějším momentem argument o významu nejaderných sil – *včetně systému protiraketové obrany – pro zachování důvěryhodné schopnosti použít odstrašující prostředek*. Porozumění tomuto tvrzení vyžaduje sadu dvou doplňujících otázek: 1. Jak je možné, že tento základní strategický dokument Bushovy administrativy pracuje se SO a PO komplementárně?; 2. Pokud současní američtí vojenští plánovači považují vztah mezi SO a PO za komplementární, tak proč současná americká administrativa ve svém mezinárodním politickém diskurzu konzistentně tvrdí, že SO je věcí minulosti na úkor PO?

Vysvětlení první otázky se dotýká samotné konceptuální roviny tohoto vztahu. Odpověď je možné hledat ve skutečnosti, že vojenští plánovači, kteří se na tomto dokumentu podíleli, *nečiní* problematický rozdíl mezi odstrašováním a obranou, jak tomu bylo v případě logiky MAD a mezinárodního diskurzu stávající americké administrativy, nýbrž se drží konceptuálně konzistentnějšího a širšího chápání SO, jak ji navrhl již v roce 1961 Glenn Snyder. Tato konceptualizace rozlišuje mezi dvěmi typy odstrašování: *odstrašováním odepřením (deterrence by denial)* a *odstrašo-*

váním potrestáním (deterrence by punishment). Současným příkladem té první je PO a příkladem té druhé jsou samotné útočné jaderné a nejaderné zbraně. Právě na základě tohoto rozlišení dvou typů SO může výše analyzovaná *Nuclear Posture Review Report* mluvit komplementárně o SO a PO: jedná se o alternativy, nikoliv o vylučující se protiklady, respektive nahrazení SO jako takové PO. Snyderova konceptualizace, jež je v amerických strategických kruzích stále respektována a na níž jsou implicitně postaveny současné strategické koncepce, totiž není založena na axiomu vzájemné zranitelnosti stojící u základu logiky MAD.

Co se týče odpovědi na druhou otázku, předchozí analýza ukázala, že Bushova administrativa opustila SO *pouze* v rovině politického diskurzu v mezinárodním společenství, nikoli však na úrovni strategického plánování. Za možné vysvětlení tohoto zdánlivého rozporu lze považovat snahu USA o podtržení naléhavosti (a získání legitimacy pro) odstoupení od smlouvy ABM ve světle nových hrozeb, stejně jako snaha přimět spojence ke spolupráci na projektu PO ve směru amerických plánů. Druhý bod je potvrzen rozhovory autora na MZV ČR a MO ČR, kde je odstrašování vnímáno jako věc minulosti, skutečnost způsobená americkým informačním shrnutím odvozeným od politického, nikoli strategicko-plánovacího diskurzu. Tento krok proběhl opětovným napojením axiomatické logiky MAD na SO (tj. MAD = odstrašování), v němž byla zdůrazněna zastaralost odstrašování/MAD pro výzvy 21. století (asymetrické hrozby, neodstrašitelnost darebáckých režimů či selhání odstrašování). Jelikož tento politický diskurz nepřipouští žádné modalities SO, nemůže se zabývat ani povahou a důsledky jejich koexistencí.

2. Protiraketová obrana v relevantních modalitách strategie odstrašování ve 21. století

Jak ukázala předchozí část, SO je v americkém strategickém plánování stále aktuální – co se proměnilo, je její povaha. Momentálně lze rozlišit mezi nejméně třemi kvalitativně odlišnými modalitami SO, jež se dotýkají amerického protiraketového systému, včetně jeho třetího pilíře. Ty zde budou označeny jako *staronové strategické odstrašování* (i), *odstrašování darebáckých států* (ii) a *reverzní odstrašování od intervence v regionálních konfliktech* (iii).

2.1 Staronové strategické odstrašování mezi USA a Ruskem v logice MAD

Co se týče staronového strategického odstrašování, i v roce 2008 lze sledovat pokračování existence SO mezi USA a Ruskem, jež je založená na přibližné strategické paritě (viz smlouvy START a smlouva SORT, známá také pod názvem Moskevská smlouva – druhá jmenovaná omezuje počet jaderných hlavic na 1700–2200 do roku 2012) a logice MAD s axiomem vzájemné zranitelnosti. Za důkaz stálé existence neformálního – byť vysoce institucionalizovaného – strategického odstrašování mezi těmito zeměmi v logice MAD lze považovat současnou ruskou

stížnost na nebezpečí třetího pilíře (plánované prvky na území ČR a Polska) americké PO pro případný ruský strategický odvetný útok. Ač je tato námitka z vojenského hlediska neopodstatněná, tak signalizuje – stejně jako americká odpověď ujišťující Rusko o nedotčení jeho strategického odstrašujícího prostředku vybudováním třetího pilíře americké PO – přetrvání logiky vzájemné zranitelnosti, tj. MAD v dyadickém vztahu. Jak ukazují projekce budoucího vývoje počtu ruských strategických hlavic, Rusko bude snižovat počty pozemních interkontinentálních balistických střel (z 1847 v roce 2007 na 254 v roce 2020), avšak počty balistických střel odpalovaných z ponorek budou navýšeny (624→744, stejné období), respektive velmi nepatrně sníženy, jako je tomu v případě jaderných hlavic nesených strategickými bombardéry (872→728, stejné období). Cíl je zřejmý: geografické rozptýlení a zvýšení mobility ruského strategického arzenálu pro případný odvetný úder v duchu logiky MAD po vzoru USA. Cílem tak je snížení zranitelnosti ruského strategického potenciálu pro případný odvetný úder a zvýšení šance jeho přežití (*survivability*) při jaderného úderu protivníka (tj. snaha o kvalitativní a nejen kvantitativní strategickou paritu).

2.2 Odstrašování darebáckých států jako reakce na jaderné asymetrické hrozby

Zatímco první modalita je stále postavena na staronové bipolární velmocenské logice ze studené války, modalita *odstrašování darebáckých států* je založena na úplně jiném organizačním základu. Vztah mezi aktéry v této modalitě je charakteristický nízkou institucionalizací, pokud vůbec nějakou (*non-established deterrence relationship*). Zakariovo interview Thomase Schellinga, jenž se podílel na vývoji MAD, je v tomto kontextu poučné z hlediska různých rolí PO v různých modalitách odstrašování. Schelling v něm poukazuje na rozdíl mezi plány PO v sedmdesátých letech a v současnosti. V případě prvním byla její plánovaná role doplňujícím prvkem k útočnému strategickému arzenálu s výsledkem v podobě účinku tzv. bezmyšlenkovitého střelce (*trigger-happy effect*). Právě z tohoto důvodu byla PO silně omezena, protože dávala výhodu té straně, která zaútočila první. Oproti tomu modalita odstrašování darebáckých států je založena na předpokladu, že samotné odstrašování silným útočným strategickým potenciálem musí být doplněno o PO, jejíž funkce je skutečně obranná (zneškodnění jaderných střel v případě prvního úderu ze strany darebáckého státu), nikoli doplňující útočnou strategii (tj. první úder veden ze strany USA). Určujícím prvkem povahy PO je tak méně její *forma* a více její *funkce* v širší strategické koncepci, jejíž je součástí. V ní přijde na řadu v případě, že odstrašování útočným strategickým potenciálem *selže* (*deterrence failure*, tzn. neodstraší darebácký režim). Důkazem toho, že SO má více nepodobných modalit, je tvrzení Schellinga – jednoho z protagonistů MAD (a tedy i silného omezení či zákazu systémů PO) v kontextu odstrašování mezi Sovětským svazem/Ruskem a USA – o *výhodnosti* instalace systému/ů PO v kontextu asymetrických jaderných hrozeb ze strany darebáckých států (specificky KLDŘ a Íránu), pokud budou tyto systémy vysoce účinné.

Vliv míry účinnosti systému PO na jednání darebáckého státu i USA (tj. druhá modalita odstrašování) bylo nejdetailněji analyzováno v současných pracích amerického стратега Roberta Powella. Tento autor ukazuje za pomoci herně-teoretického modelu, že pokud bude USA disponovat systémem PO, jehož operační účinnost bude blízká 100 %, tak bude tato země řešit krize s darebáckými státy za pomoci tvrdších prostředků (čím větší účinnost systému, tím tvrdší postoj USA k darebáckému státu). Důsledkem takového chování bude podle Powella větší riziko jaderného útoku ze strany darebáckého státu. Čím „darebáčtější“ stát, tím vyšší práh pro maximální risk – či hru s otevřeným ohněm (*brinkmanship*) – ze strany takového státu, a tím výhodnější struktura situace pro výsledná řešení (*balance of resolve*) ve prospěch darebáckého státu. Jak Powell zdůrazňuje, takový vývoj nebude – jak se běžně předpokládá – výsledkem přílišné víry v účinnost amerického systému, nýbrž přímým důsledkem ochoty USA prosazovat v období krize své cíle tvrdšími prostředky, respektive prosazovat méně kompromisní cíle samotné. Powellovy závěry samozřejmě mají přímý dopad na otázku politické role spojenců v účasti na systému PO obrany.

2.3 Reverzní odstrašování od intervence v regionálních konfliktech

Poslední diskutovanou modalitou SO je reverzní odstrašování od intervence v regionálních konfliktech. Ačkoli tato modalita sdílí s modalitou druhou shodné strategické prostředí, nízkou institucionalizaci jaderného vztahu mezi aktéry i asymetrický vztah, od druhé modality je odlišena výměnou role odstrašovaného a odstrašujícího, jelikož je zde USA (a spojenci) v primární roli *předmětu* SO, tj. odstrašovanou zemí. *Subjektem* odstrašování – tzn. odstrašujícím aktérem – jsou regionální jaderné země (nejen darebácké státy), pro něž jsou podle vlivného teoretika této modality Scotta Sagana jaderné zbraně zbraněmi odstrašování a promítání moci (*power projection*) vně svých hranic, typicky v daném regionu (vyvolání regionálních konfliktů, anexe nejaderných sousedů apod.). Klíčovou otázkou pak není, zdali USA může odstrašit např. Írán či Čínu od jaderného útoku, nýbrž zdali tyto země mohou naopak odstrašit USA či NATO od regionální intervence s cílem znovunastolení regionálního pořádku. Dilema pro případně intervenující země (USA apod.) tak leží mezi intervencí a následným riskem jaderného útoku proti intervenující zemi (kde samozřejmě přítomnost a účinnost systému PO bude mít vliv na toto rozhodování) a rozhodnutím neinterventovat, čímž si zde např. USA podkopávají svoji vojenskou i politickou důvěryhodnost pro budoucí, podobně založené krize.

Oliver Thränert zkoumá tuto modalitu na tzv. íránském scénáři, jenž dominuje současné mezinárodní politické debatě o PO. Tento scénář je zkoumán v kontextu třetího pilíře a Thränert si klade otázku, jestli tento systém dokáže pomoci USA a evropským spojencům znovu získat manévrovací prostor k regionální intervenci v případě Íránu. Thränert přesvědčivě ukazuje, jak dané rozhodnutí bude ztíženo rozdílnými kalkulacemi USA a evropských spojenců vyplývajících z různého stupně

ohrožení na základě geografické polohy a mnohem důležitější americké reputace v roli supervelmoci. Zatímco přítomnost systému účinné PO by mělo pro USA za důsledek větší ochotu intervenovat, tedy v principu *zvýšení amerického manévrovacího prostoru* (*room for manoeuvre*), pro evropské spojence by její význam spočíval v *omezení škod* (*damage limitation*) spojených s případným iránským jaderným útokem. Silným argumentem pro vybudování třetího PO je v této modalitě právě snaha USA předejít situaci, v níž by evropští partneři byli postaveni do role rukojmí odstrašujících zemí v problematickém regionu, jež by tímto vydírala USA.

Podobným – ačkoli ne strukturálně stejným – scénářem této modality je tzv. tchajwanský scénář. Ačkoli se tento scénář v americkém politickém diskurzu, stejně jako v politickém a mediálním diskurzu v Evropě, prakticky neobjevuje, v existujících strategických analýzách, plánech a debatách probíhajících v americké bezpečnostní komunitě – včetně amerického ministerstva obrany – se jedná již dnes o nejdebатовanější scénář. V rámci tchajwanského scénáře je několik možných sekvencí kroků s tím, že ta nejčastěji analyzovaná začíná jednostrannou „provokací“ ze strany tchajwanské vlády (např. vyhlášení nezávislosti, radikální změna vojenských priorit a strategie apod.), přes snahu Číny tomuto kroku zabránit konvenčními silami, následovanými americkou pohrůzkou regionální intervence (konvenčními zbraněmi) a konečným čínským prohlášením o nemožnosti poskytnutí záruky na nepoužití jaderných zbraní pro takový případ, v němž Číně půjde o hájení národních zájmů.

V současné a nedávno minulé době došlo v Číně k přechodu od strategie *minimálního odstrašování* založené na závazku nezaútočit jako první a schopnosti alespoň jedné balistické střely s jadernou hlavicí zasáhnout v odvetném úderu území USA (primárně civilní cíle, zejména města) ke strategii *omezeného odstrašování* (*you xi-an wei she*), která se stále vyvíjí. Tato nová strategie se liší od původní v několika důležitých ohledech, nejvýrazněji pak v zahrnutí různých typů balistických střel s různým doletem i střel s plochou dráhou letu do této strategie a počítání s aktivní možností použití čínského jaderného potenciálu v případě konvenční či jaderné války. Cílem této proměny bylo zachování důvěryhodného odstrašovacího prostředku a nově v kontextu umístování amerického protiraketového systému i obava Číny z toho, že by USA (chráněny protiraketovým štítem) mohly v budoucnosti vojensky přímo intervenovat do regionu. Právě na základě povahy architektury protiraketového systému se bude zkvalitňovat struktura čínských jaderných sil; čínským cílem je strategie *zaručeného omezeného odstrašování* v každých podmínkách. Je zřejmé, že strategické myšlení Číny bude ovlivněno *povahou* protiraketového systému – zejména existencí třetího pilíře, v případě, že by se Čína rozhodla odstrašovat USA od regionální intervence za pomoci uchýlení se k držení evropských spojenců jako rukojmích.

Závěrečná doporučení

- Ministerstva zahraničních věcí a obrany ČR i vláda ČR jako taková by se měly seriózně začít zabývat vztahem mezi PO a SO, protože detailní porozumění jejich vztahu/ům umožní vyjasnění řady současných problematických politických postojů a překoná izolovanost obvyklého chápání třetího pilíře.
- Pro výše uvedené instituce jsou důležité všechny tři identifikované modalita SO, protože zahrnují všechny současné a budoucí důležité aktéry (první modalita Rusko; druhá modalita Írán; třetí modalita Čína). Plánovaný třetí pilíř americké PO přímo ovlivňuje všechny tyto modalita, každou z nich specificky na základě identifikované organizační logiky.
- Předložená konceptualizace SO a jejího vztahu k PO umožňuje zasazení třetího pilíře americké PO do širšího strategického kontextu. Více pozornosti je nezbytné věnovat i vztahům mezi regionálními pilíři PO, konkrétně třetího pilíře (ČR a Polsko), amerických kontinentálních pilířů (Aljaška a Kalifornie), jihovýchodního asijského pilíře (Japonsko) a diskutovaného blízkovýchodního pilíře (Izrael).
- Výše uvedený bod bude stále důležitější, skutečnost daná mj. plánovaným propojením americké PO s projektem aktivní vrstvené obrany bojiště před balistickými raketami (*Active Layered Theatre Ballistic Missile Defense*, ALTBMD) NATO.
- S analýzou implikací výše uvedené konceptualizace nemůže vláda ČR pasivně čekat na USA, nýbrž musí sama i ve spolupráci se spojenci vyvíjet adekvátní činnost – zejména v rámci NATO – vzhledem k rostoucí roli platformy v oblasti PO a skutečnosti, že dynamika v oblasti třetího pilíře by měla být odvozena od stávajícího konsenzu NATO týkajícího se oficiální deklarace konkrétních hrozeb a jejich budoucího vývoje.